

Een robuust investeringspakket voor verduurzaming

Voor een succesvolle energietransitie is het belangrijk dat het kabinet inzet op een robuust en toekomstgericht beleidskader. De nationale kosten om de klimaatdoelen voor 2030 te halen liggen tussen de 1,0 en 2,4 miljard euro per jaar voor de industrie- en energiesector (PBL). Om deze kosten te dekken en de doelen te halen zijn heldere randvoorwaarden nodig als subsidies, heffingen en/of normeringen en moet er snel duidelijkheid komen over een opvolger van de SDE++ na 2025.

Hoofdpunten voor het Regeerakkoord

- ✔ Kabinet creëert robuust en toekomstgericht beleidskader (elektriciteit, warmte en moleculen/groen gas) en biedt duidelijkheid over opvolger van de SDE++ na 2025.
- ✔ Elektrificatie van de industrie gaat samen met versnelde groei van hernieuwbare elektriciteitsproductie. Er komt een steunkader dat deze koppeling mogelijk maakt.
- ✔ Kabinet benut kracht van de markt voor ontwikkeling, innovatie en toepassing van oplossingen. Voor gelijk speelveld geeft kabinet duidelijkheid over taakafbakening tussen marktpartijen en netwerkbedrijven.

Een robuust investeringspakket voor verduurzaming

Alle opties zijn nodig voor de energietransitie

Haalbare stappen zetten in de gebouwde omgeving

Betaalbaarheid van de energietransitie waarborgen

Opties klaar zetten met innovatie en infrastructuur

Een robuust investeringspakket voor verduurzaming

Wat zegt Rapport Van Geest op hoofdlijnen hierover?

- ✔ Huidige beleidsinzet is ontoereikend voor doelbereik 2030.
- ✔ Nu beginnen met extra uitrol van duurzame productie en fysiek ruimte hiervoor reserveren.
- ✔ Door extra vermogen wind/zon daalt stroomprijs en kan onrendabele top stijgen indien kosten minder dalen dan stroomprijs. Dit kan leiden tot situatie dat ook na 2025 SDE++ of ander instrumentarium nodig is voor extra uitrol wind/zon.
- ✔ Innovatiebeleid gewenst om ontwikkeling en kostenreductie van flexibilitieopties te helpen.
- ✔ Meer directe koppeling tussen vraag en aanbod noodzakelijk voor transitie in industrie en uitrol wind/zon.
- ✔ Meer nodig dan kosteneffectieve uitrol richting 2030 voor CO₂-reductie in industrie: tijdig investeren in elektrificatie en waterstof.
- ✔ Gerichte inzet op marktonrijpe, maar veelbelovende technieken helpt industrie om omslag te maken. Huidig instrumentarium (SDE++) volstaat niet.
- ✔ Sterke restricties op CCS en biograndstoffen maken doelbereik moeilijker.
- ✔ Kernenergie kan van invloed zijn op verloop na 2030.

Beleidsopties Rapport Van Geest

- ✔ Uitrol hernieuwbaar op land
- ✔ CO₂-vrij regelbaar vermogen gascentrales
- ✔ Wind op zee
- ✔ Elektrificatie industrie
- ✔ Waterstof
- ✔ Hoogwaardige inzet biograndstoffen
- ✔ Aanpassen/aanscherpen CO₂-heffing industrie
- ✔ Subsidie vroege fase opschaling
- ✔ Verhogen budget EIA, uitbreiden MIA/VAMIL

Oplossingsrichting

- ✔ Nationale kosten in 2030 liggen tussen € 1,0 en € 2,4 miljard per jaar in industrie en energiesector (volgens doorrekening PBL), waarvoor dekking nodig is via subsidies, heffingen of normering.
- ✔ Doorrekening PBL van verkiezingsprogramma's laat zien dat van de hoge ambities voor extra zon/wind maar een deel kan worden meegerekend. Afstemming van vraag en aanbod is daarom essentieel. Een succesvolle aanpak vraagt om een combinatie waarbij vraagstimulering van elektrificatie en waterstof gelijke tred houdt met meer aanbod.
- ✔ Doorrekening PBL laat tevens zien dat heffingen of verplichtingen voor bedrijven die onder ETS vallen het risico op weglek van reducties in Nederland vergroten door verschuiving van activiteiten. Met een stimuleringspakket zal dat risico er niet of minder zijn.
- ✔ Rapport AFRY naar business case wind op zee toont welke onzekerheden zich voordoen voor investeerders. Vraagstimulering industrie enerzijds en meer zekerheid aanbodkant anderzijds zijn sleutels voor behoud investeringszekerheid.
- ✔ Kosten van elektrificatie of waterstof zullen tot 2030 waarschijnlijk nog (fors) hoger liggen dan ETS-prijs. Zonder pakket voor vraagstimulering in industrie zullen deze investeringen niet loskomen en volgen er daarmee ook geen verdere investeringen in duurzame opwekcapaciteit.
- ✔ Onderzoek CE Delft geeft aan dat snelle besluitvorming voor elektrificatie, extra duurzame opwek en infrastructuur noodzakelijk is om doel 2030 binnen bereik te houden vanwege lange doorlooptijden realisatie.
- ✔ Kosten van extra CO₂-reductie bij Nederlandse gascentrales zullen tot 2030 waarschijnlijk nog (fors) hoger liggen dan ETS-prijs. Zonder stimulering zullen deze investeringen niet loskomen. Verplichting of normering als instrument leidt tot risico dat centrales niet ingezet worden en Nederland de stroom importeert.
- ✔ Sterke restricties aan CCS of biograndstoffen kennen volgens PBL-rapport risico's: kosten kunnen (sterk) toenemen, alternatieve opties zijn niet tijdig beschikbaar en doel kan in gevaar komen.

Alle opties zijn nodig voor de energietransitie

Om de doelen voor 2030 en 2050 uit het Klimaatakkoord tijdig te halen mag er geen tijd of optie verloren gaan. Dit betekent dat er geen restricties op verduurzamingsopties mogen zijn. Alle bestaande en nog te ontwikkelen verduurzamingsopties zijn nodig op weg naar een klimaatneutraal Nederland voor 2050.

Hoofdpunten voor het Regeerakkoord

- ✔ Kabinet geeft ruimte aan alle verduurzamingsopties binnen Europese kaders. Deze ruimte bestaat uit ruimtelijke inpassing, politieke en ambtelijke steun, adequate vergunningsprocedures, adequate uitvoering van de regionale energiestrategieën en publicitaire steun voor investeerders en ontwikkelaars.
- ✔ Kabinet geeft invulling aan het vastgestelde CO₂-reductiedoel voor 2030 door de gerichte inzet van hernieuwbare en CO₂-vrije productietechnieken. In het Klimaatakkoord is hierop al geanticipeerd en het kabinet vult deze opgave verder concreet in.
- ✔ Marktpartijen worden gefaciliteerd in het ontwikkelen en realiseren van de noodzakelijke projecten en (onderzoek)activiteiten.
- ✔ Kabinet zorgt voor vraagstimulering en opschaling van de productie van waterstof. Daarnaast neemt het kabinet beslissingen over de waterstofbackbone door samen met de marktpartijen de vraagzijde in kaart te brengen.

Een robuust investeringspakket voor verduurzaming

Alle opties zijn nodig voor de energietransitie

Haalbare stappen zetten in de gebouwde omgeving

Betaalbaarheid van de energietransitie waarborgen

Opties klaar zetten met innovatie en infrastructuur

H₂

Alle opties zijn nodig voor de energietransitie

Wat zegt Rapport Van Geest op hoofdlijnen hierover?

- ✔ Over de inzet van (vooral houtige) biograndstoffen en CCS, die beide onderdeel zijn van de huidige beleidsinzet, wordt politiek zeer verschillend gedacht.
- ✔ Voor CCS is, uitgaande van beschikbare scenario's, hoe dan ook een rol weggelegd in het eindbeeld van 2050 voor het realiseren van negatieve emissies door afvang en opslag van biogene CO₂-emissies (BECCS).
- ✔ Ook biograndstoffen zijn in het eindbeeld van klimaatneutraliteit belangrijk.
- ✔ In 2050 moet een emissievrije oplossing zijn gevonden voor regelbaar vermogen. Dit kan onder meer worden ingevuld door waterstof- en/of groen-gascentrales.
- ✔ Ook in 2050 spelen zowel 'moleculen' als 'elektronen' een belangrijke rol. Hiervoor is veel nieuwe elektriciteits-, waterstof- en CO₂-infrastructuur nodig.
- ✔ In 2050 is de gebouwde omgeving aardgasvrij en CO₂-arm en worden gebouwen duurzaam verwarmd, maar niet allemaal op dezelfde manier. De warmtevraag zal door isolatie sterk afnemen. De resterende warmtevraag wordt duurzaam opgewekt met (elektrische) warmtepompen, lage- of middentemperatuur-warmtenetten, en ruimteverwarming op waterstof en groen gas.
- ✔ Met het oog op 2050 is marktontwikkeling van hoogwaardige hernieuwbare energiedragers noodzakelijk. Dit gaat in ieder geval om technologie voor de productie van hoogwaardige hernieuwbare energiedragers, waaronder waterstof, biogas en bio-olie. In nagenoeg alle sectoren is een mix van CO₂-vrije brandstoffen onmisbaar in de transitie naar 2050.

Beleidsopties Rapport Van Geest

- ✔ Waterstof
- ✔ Energie-infrastructuur industrie
- ✔ Bestaand innovatie instrumentarium versterken
- ✔ Flagships
- ✔ Stimulering hybride warmtepompen
- ✔ Bijmengverplichting groen gas
- ✔ Investeringsprogramma duurzaam gas
- ✔ Subsidie vroege fase opschaling

Oplossingsrichting

- ✔ Op weg naar de doelen in 2050 zijn alle bestaande (en te ontwikkelen) verduurzamingsopties nodig, er kunnen geen restricties aan de orde zijn.
- ✔ Voor projecten moeten adequate vergunningsprocedures aan de orde zijn.
- ✔ De integrale infrastructuurverkenning 2030-2050 (I13050) van de netbeheerders geeft aan dat aanzienlijke investeringen in uitbreiding van de infrastructuur nodig zijn. De huidige regulering van netbeheerders kan dit echter in de weg staan. De regulering stuurt aan op krijgen van voldoende zekerheid en minimaliseren van financiële risico's. De transitie vraagt echter om snelheid en tijdigheid van besluiten. Het Rijk kan hier een helpende hand bieden door herzien van regulering en afdekken van financiële risico's.
- ✔ Voor realiseren van infrastructuur is geld alleen niet voldoende. Tijdige voorbereiding met stroomlijning en verbetering van ruimtelijke procedures is cruciaal. Dat vraagt om sterke kabinetsinzet met stevige politieke en ambtelijke steun en een beleidspakket gericht op versnelling van ruimtelijke procedures.

H₂

Haalbare stappen zetten in de gebouwde omgeving

De energietransitie in de gebouwde omgeving is een complexe opgave en heeft grote impact op de mensen thuis. In 2050 worden woningen niet meer met aardgas, maar met alternatieve warmtebronnen verwarmd. Het is hierbij belangrijk om in te zetten op een breed palet aan duurzame warmtebronnen. Om deze complexe opgave succesvol te vervullen en de doelen voor de gebouwde omgeving voor 2030 en 2050 te realiseren is het belangrijk om nu haalbare stappen te zetten.

Hoofdpunten voor het Regeerakkoord

- ✔ Kabinet onderkent de complexiteit van de verduurzamingsopgave in de gebouwde omgeving, de impact ervan bij mensen thuis en de relatief hoge onrendabele top die voor de meeste maatregelen nu nog gelden.
- ✔ Kabinet creëert een robuust en toekomstgericht beleidskader voor de gebouwde omgeving dat mensen helpt en dat aansluit op de genoemde complexiteit. Dit beleidskader ondersteunt zowel de wijk aanpak onder de regie van gemeenten als de stappen die individuele huishoudens en bijv. woningcorporaties en energiecoöperaties zetten.
- ✔ Kabinet benut kracht van de markt voor ontwikkeling, innovatie en toepassing van oplossingen. Voor gelijk speelveld geeft kabinet nadere duidelijkheid over taakafbakening tussen marktpartijen en netwerkbedrijven.
- ✔ Kabinet zet in op de ontwikkeling en realisatie van een breed palet duurzame warmtebronnen.
- ✔ Kabinet zal gemeenten een open, transparante en non-discriminatoire procedure met objectieve criteria laten hanteren bij de keuze voor warmtebedrijven. Dit komt de betaalbaarheid en draagvlak onder de inwoners ten goede.
- ✔ Kabinet ziet erop toe dat gemeenten ruimte bieden aan alle samenwerkingsvormen, met een gelijk speelveld tussen publieke en private partijen.
- ✔ Kabinet zal energieprestatieregelgeving (en normering) zodanig aanpassen dat gebouwgebonden en gebiedsmaatregelen gelijk worden behandeld.

Een robuust investeringspakket voor verduurzaming

Alle opties zijn nodig voor de energietransitie

Haalbare stappen zetten in de gebouwde omgeving

Betaalbaarheid van de energietransitie waarborgen

Opties klaar zetten met innovatie en infrastructuur

Haalbare stappen zetten in de gebouwde omgeving

Wat zegt Rapport Van Geest op hoofdlijnen hierover?

- ✔ Blijf ruimte geven aan verschillende technieken en aanpakken, mede door sterke differentiatie in de bouwvoorraad (o.a. bouwjaar, type gebouw, of de wijkaanpak al relevant is).
- ✔ Vraag naar duurzame oplossingen en dus begin van kostenreducties moeten nu al gaan groeien, om het tempo van verduurzaming te kunnen opvoeren naar 2050.
- ✔ Stel eindnormen voor de bestaande bouw; bevorder no-regret isolatiemaatregelen en hybride warmteoplossingen via normering; breng met beprijzing de prijs voor fossiel en schoon opgewekte energie/warmte verder in balans.
- ✔ Betaalbaarheid is een beter uitgangspunt dan woonlastenneutraliteit.
- ✔ Het rapport behandelt niet in detail de vragen omtrent beschikbaarheid van duurzame warmtebronnen in de gebouwde omgeving. Hiervoor wordt verwezen naar de warmtebronnenstrategie (verwacht voorjaar 2021). Ook wordt aangegeven dat zowel ingezet moet worden op het individuele als het wijkgerichte spoor. Het rapport roept nadrukkelijk op terughoudend te zijn met technische restricties.

Beleidsopties Rapport Van Geest

Onderstaande 8 maatregelen die zijn meegenomen in de varianten A, B en C:

- ✔ Verhogen tarief energiebelasting 1e schijf
- ✔ Stimulering hybride warmtepompen, incl. rendementseis CV-ketels indien mogelijk
- ✔ Sneller naar isolatienorm koop
- ✔ Sneller naar isolatienorm huur
- ✔ Spaarfaciliteit bij woningverduurzaming
- ✔ Financieringsfonds maatschappelijk vastgoed
- ✔ Energieprestatie-eisen nieuwbouw industriële gebouwen + subsidie
- ✔ Bijmengverplichting groen gas

N.B. Annex 5 bevat nog een aantal andere maatregelen die niet zijn meegenomen in de varianten A, B en C.

Verder zijn investeringen voor infrastructuur voor de gebouwde omgeving opgenomen in de post 'Algemeen – innovatie en infrastructuur'.

Oplossingsrichting

- ✔ De wijkaanpak, die een centrale plaats heeft in het Klimaatakkoord, blijkt weerbarstiger dan voorzien. Daarom is het belangrijk om steviger dan nu ook in te zetten op no-regret maatregelen die snel renderen en snel CO₂-reductie opleveren.
- ✔ Met name meer isoleren en meer inzetten op hybride warmtepompen draagt hieraan bij. Het rapport 'laagdrempelige energietransitie' van Energie-Nederland bevestigt dit ook.
- ✔ Kabinet dient voldoende budget vrij te maken. De nationale kosten liggen hoger dan tussen € 68 en € 433 miljoen per jaar van de 8 meegenomen maatregelen in het rapport. Dat komt doordat een aantal maatregelen in Annex 5 niet tot in detail zijn uitgewerkt.
- ✔ Hoewel inzet van biomassa voor warmte niet breed draagvlak geniet, hebben SER en PBL in 2020 in meerdere rapporten bevestigd dat biomassa tijdelijk nog nodig is om de klimaatdoelen te kunnen halen. Het is belangrijk dat het nieuwe kabinet snel een verstandig afbouwpad voor de toekenning van nieuwe subsidies vaststelt, dat ook voldoende tijd biedt voor de ontwikkeling van alternatieven zoals bijv. geothermie.
- ✔ In het rapport "Woonlastenneutraal koopwoningen verduurzamen" schrijft PBL dat het vervangen van de salderingsregeling door een redelijke terugleververgoeding (waardoor de opbrengst daalt van 22 cent per kWh naar 4-12 cent per kWh) de financiële aantrekkelijkheid van verduurzaming onder druk kan zetten.
- ✔ Het rapport Van Geest onderschrijft het belang van biograndstoffen in het eindbeeld van klimaatneutraliteit.
- ✔ Bij normering in de gebouwde omgeving is het van belang dat techniekneutraliteit en gelijk speelveld tussen warmte-oplossingen worden geborgd.
- ✔ Transparantie is een belangrijke voorwaarde voor het selectieproces van het warmtebedrijf door de gemeenten; dit komt de betaalbaarheid en draagvlak onder de inwoners ten goede.

Betaalbaarheid van de energietransitie waarborgen

De nationale kosten voor de gebouwde omgeving voor 2030 liggen volgens het PBL tussen de 0,9 en 3,4 miljard per jaar. Dekking van deze kosten is cruciaal voor een betaalbare transitie. Voor veel koopwoningen is woonlasten neutrale verduurzaming nog niet financieel mogelijk zonder (financiële) steun van de overheid.

Hoofdpunten voor het Regeerakkoord

- ✓ Kabinet ontwikkelt (subsidie)instrumenten die helpen de onrendabele top van alternatieve warmtetechnieken en energiebesparende maatregelen weg te nemen.
- ✓ Kabinet blijft de consument goed informeren over de energietransitie in de gebouwde omgeving.
- ✓ Kabinet herzielt de systematiek van ODE/EB om deze te differentiëren op basis van CO₂-emissies van technieken en neemt ongewenste dubbele heffingen weg.

Een robuust investeringspakket voor verduurzaming

Alle opties zijn nodig voor de energietransitie

Haalbare stappen zetten in de gebouwde omgeving

Betaalbaarheid van de energietransitie waarborgen

Opties klaar zetten met innovatie en infrastructuur

2030 2050

€

Betaalbaarheid van de energietransitie waarborgen

Wat zegt rapport Van Geest op hoofdlijnen hierover?

- ✔ Kostendalingen voor alternatieve warmte- en isolatietechnieken hebben zich nog niet voldoende gemanifesteerd om iedere individuele verduurzamingspropositie woonlastenneutraal plaats te laten vinden.
- ✔ De gasprijs is nog te laag en de schuif in de energiebelasting is nog niet ver genoeg doorgevoerd.
- ✔ Woonlastenneutraliteit als basisbeginsel kan door deze redenen een belemmerende factor zijn.
- ✔ Betaalbaarheid kan een werkbaarder principe zijn, waarbij centraal of decentraal verduurzamingskosten worden gecompenseerd.
- ✔ Wooncomfort en leefbaarheid, alsook de algehele koopkracht spelen mee in de afweging om wel of niet te verduurzamen bij een bepaald kostenplaatje.
- ✔ Op korte termijn is het meeste reductiepotentieel te behalen op het individuele spoor. Met name in de ambitieuzere scenario's moet ook het wijkgerichte spoor worden geïntensiveerd.

Beleidsopties rapport Van Geest

- ✔ Spaarfaciliteit bij woningverduurzaming
- ✔ Stimulering aansluiting duurzame warmte
- ✔ Stimulering hybride warmtepompen
- ✔ Sneller naar isolatienorm koopsector
- ✔ Sneller naar isolatienorm huursector
- ✔ Stimuleren en opschalen markt totaalontzorging
- ✔ Investeringsbijdrage duurzame warmte
- ✔ Investeringsbijdrage duurzaam gas
- ✔ Verhogen tarief energiebelasting gas
- ✔ Bijmengverplichting groen gas

Oplossingsrichting

- ✔ Het PBL-rapport "Woonlastenneutraal koopwoningen verduurzamen" concludeert dat voor veel koopwoningen woonlastenneutrale verduurzaming nog niet financieel mogelijk is zonder (financiële) ondersteuning van de overheid.
- ✔ Nationale kosten voor de gebouwde omgeving liggen volgens de doorrekening van de verkiezingsprogramma's door het PBL tussen de € 0,9 en € 3,4 miljard per jaar. Dekking van deze kosten is nodig om transitie betaalbaar te houden.
- ✔ CE Delft, de New Energy Coalition en De Gemeentrapporteren dat het streven naar opschaling van de groen gassector naar 70 PJ in 2030 uit het Klimaatakkoord haalbaar is. Met deze opschaling kan groen gas in 2030 een substantiële rol gaan innemen in de gebouwde omgeving. Voor 2050 voorziet De Gemeent een beschikbaarheid van 13,2 miljard kuub (≈ 440PJ) groen gas.
- ✔ Tussen 2030 en 2050 verwachten de Nederlandse industrie en kennisinstellingen dat er betaalbare waterstof in Nederland kan worden geproduceerd en geïmporteerd (Kalavasta, juni 2019 en TKI Nieuw Gas, maart 2018). De gemiddelde kostprijs tussen 2030 en 2050 ligt op basis van een inventarisatie van verschillende studies (H2GO, december 2019) rond de 2 €/kg, met een gemiddelde bandbreedte van ca. € 1,5 tot 2,5 per kg. Het kostenverschil tussen groene waterstof en aardgas is op termijn te overbruggen door de energiebelasting afhankelijk te maken van de CO₂-uitstoot. Op de lange termijn zou waterstof hierdoor een rol kunnen spelen in de verduurzaming van de gebouwde omgeving.

2030 ← 2050

Opties klaar zetten met innovatie en infrastructuur

Een succesvolle energietransitie vraagt om innovatie en beschikbare infrastructuur. Om tot grotere toepassing te komen van duurzame opwekcapaciteiten moet er snel en tijdig geïnvesteerd worden in innovaties en infrastructuur. Snelle besluitvorming is noodzakelijk om de doelen van 2030 te kunnen halen, gezien de lange doorlooptijden van de realisatie.

Hoofdpunten voor het Regeerakkoord

- ✔ Kabinet verbetert de mate waarop marktpartijen kunnen rekenen op de beschikbaarheid van energie-infrastructuur (zowel aansluiting als gebruik).
- ✔ Kabinet stuurt erop dat de landelijke en regionale netbeheerders voldoende en tijdig investeren.
- ✔ Kabinet zorgt voor vraagstimulering en opschaling van waterstofproductie. Tevens wordt besloten over de waterstofbackbone.
- ✔ Kabinet zorgt voor ruimtelijke inpassing van investeringen, politieke en ambtelijke steun, adequate vergunningsprocedures en publicitaire steun voor investeerders.
- ✔ Overheid stimuleert marktpartijen bij het ontwikkelen en realiseren van noodzakelijke projecten en (onderzoeks)activiteiten.

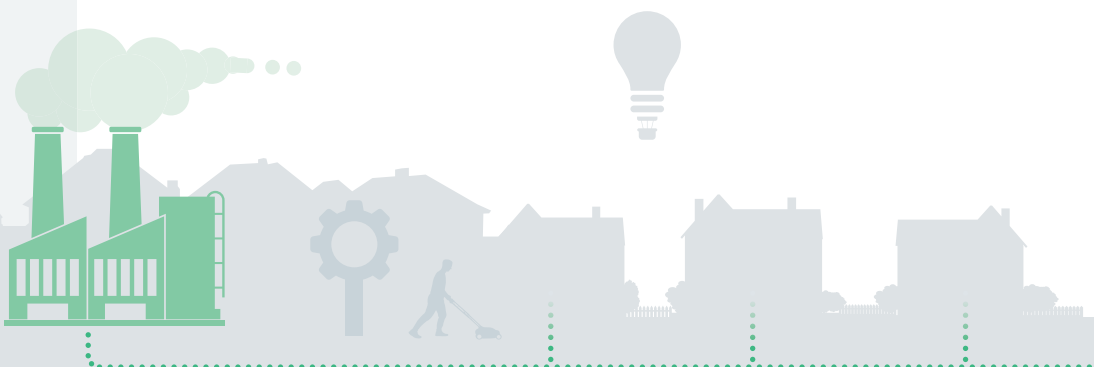
Een robuust investeringspakket voor verduurzaming

Alle opties zijn nodig voor de energietransitie

Haalbare stappen zetten in de gebouwde omgeving

Betaalbaarheid van de energietransitie waarborgen

Opties klaar zetten met innovatie en infrastructuur

Opties klaar zetten met innovatie en infrastructuur

Wat zegt Rapport Van Geest op hoofdlijnen hierover?

- ✔ Innovatiebeleid kan ontwikkeling en kostenreductie van flexibiliteitsopties helpen.
- ✔ Er is veel meer nodig dan kosteneffectieve uitrol richting 2030 om de industriële transformatie (elektrificatie, waterstof) die nodig is voor klimaatneutraliteit in 2050 tot stand te brengen.
- ✔ Een gerichte inzet op nog marktonrijpe maar veelbelovende technieken helpt de industrie de omslag naar klimaatneutraliteit te maken.
- ✔ Richting 2030 moet gestaag een groeiende vraag naar duurzame oplossingen op gang worden gebracht om verdere innovatie en kostenreductie verduurzamingstempo op te kunnen voeren.
- ✔ Er is aanvullend instrumentarium nodig ten opzichte van de huidige technologie-neutrale aanpak.
- ✔ Planning van infrastructuur (investeringen) moet zo goed mogelijk anticiperen op vraagontwikkeling.
- ✔ Ruimtelijke inpassing van CO₂-vrije elektriciteit is tijdrovend, waardoor nu al moet worden begonnen met reserveren van extra ruimte voor CO₂-vrije opwek en infra.
- ✔ Vraag en aanbod moeten samen optrekken bij realisatie van nieuwe infrastructuur.
- ✔ Als de overheid partijen wil verleiden om te verduurzamen, dan moet er tijdig worden geïnvesteerd in de aanleg van de noodzakelijke infrastructuur.

Beleidsopties Rapport Van Geest

- ✔ Elektrificatie industrie
- ✔ Waterstof
- ✔ Energie-infrastructuur industrie
- ✔ Bestaand innovatie instrumentarium versterken
- ✔ Subsidie vroege fase opschaling
- ✔ Verhogen budget EIA, uitbreiden MIA/VAMIL

Oplossingsrichting

- ✔ Kosten van elektrificatie of waterstof zullen tot 2030 waarschijnlijk nog (fors) hoger liggen dan de ETS-prijs. Opschaling en kostprijsreductie zijn beide noodzakelijk om tot grotere toepassing te komen. In de SDE++ komt dit onvoldoende snel op gang vanwege het huidige kostenniveau, terwijl opties op termijn echt nodig zijn. Dat vraagt om een nieuw instrument. Zonder een dergelijk pakket komen investeringen niet tijdig op gang voor 2030. Daarmee zullen verdere investeringen in duurzame opwekcapaciteit dan ook achterblijven.
- ✔ Doorrekening PBL van verkiezingsprogramma's laat zien dat hoge ambities voor extra zon/wind maar voor een deel kunnen worden meegerekend. Afstemming van vraag en aanbod is essentieel. Een succesvolle aanpak vraagt om een combinatie waarbij vraagstimulering van elektrificatie en waterstof gelijke tred houdt met meer aanbod.
- ✔ Onderzoek CE Delft geeft aan dat snelle besluitvorming voor elektrificatie, extra duurzame opwek en infrastructuur noodzakelijk zijn om doel 2030 binnen bereik te houden vanwege lange doorlooptijden realisatie.
- ✔ De integrale infrastructuurverkenning 2030-2050 (II3050) van de netbeheerders geeft aan dat aanzienlijke investeringen in uitbreiding van de infrastructuur nodig zijn. De huidige regulering van netbeheerders kan dit echter in de weg staan. De regulering stuurt aan op krijgen van voldoende zekerheid en minimaliseren van financiële risico's. De transitie vraagt echter om snelheid en tijdigheid van besluiten. Het Rijk kan hier een helpende hand bieden door herzien van regulering en afdekken van financiële risico's.
- ✔ Voor realiseren van infrastructuur is geld alleen niet voldoende. Tijdige voorbereiding met stroomlijning en verbetering van ruimtelijke procedures is cruciaal. Dat vraagt om sterke kabinetsinzet met stevige politieke en ambtelijke steun en een beleidspakket gericht op versnelling van ruimtelijke procedures.

